

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bc. Eva SEDLÁČKOVÁ
VI. ročník kombinovaného studia

Obor : Pedagogika – sociální práce

**KOMPETENCE SOCIÁLNÍ PRACOVNICE
V PREVENCI SYNDROMU CAN NA PROSTĚJOVSKU**

Diplomová práce

Vedoucí práce : **Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D.**

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne : 28.6.2010

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

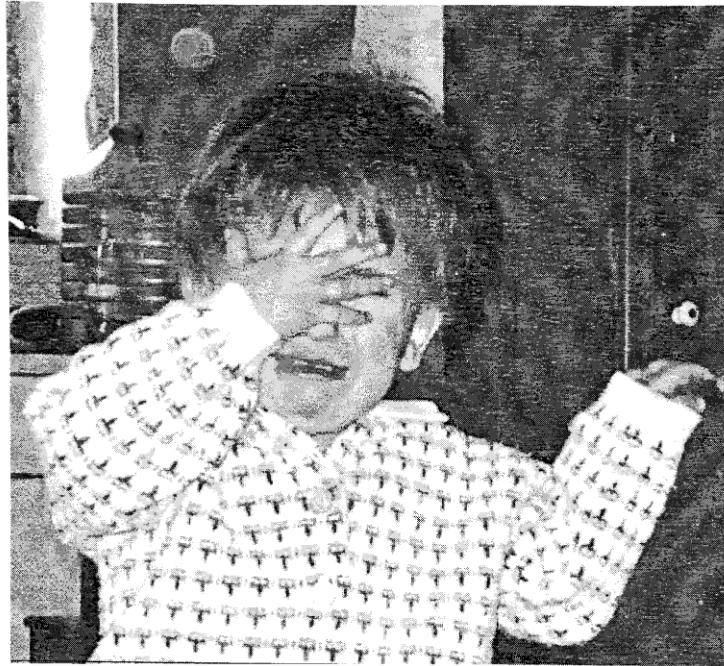
Děkuji vedoucí diplomové práce Mgr. Dagmar Pitnerové,, Ph.D. za odborné vedení práce a za poskytování rad a připomínek.

Úvod	6
1. Osobnost sociálního pracovníka	9
1.1 Osobnostní předpoklady výkonu práce sociálního pracovníka.....	12
1.2 Vzdělání.....	13
1.3 Etický kodex.....	16
2. Kompetence a legislativa	18
2.1 Úmluva o právech dítěte.....	18
2.2 Zákon o rodině	19
2.3 Zákon o sociálně právní ochraně dětí.....	21
3. Dítě jako oběť syndromu CAN	25
3.1 Zanedbávání.....	29
3.2 Fyzické týrání.....	30
3.3 Sexuální zneužívání.....	31
4. OSPOD Prostějov	32
4.1 Demografie Prostějovska	33
4.2 OSPOD v rámci Odboru sociálních věcí.....	34
4.3 Spolupráce OSPOD s odbornými týmy.....	39
5. Prevence syndromu CAN	
5.1 Primární.....	53
5.2 Sekundární.....	53

Závěr

Seznam použité literatury a jiných odborných pramenů

Seznam příloh

***Každé dítě zmlkne,
když nikdo nereaguje na jeho volání o pomoc....¹***

¹ **Prekopová, J.** *Jak být dobrým rodičem.* 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2001, str. 9
Foto : neznámý autor

Úvod :

V době hektického vývoje společnosti a v době dostupnosti nejrůznorodějších pozitivních i negativních informací z celého světa jsme zaplaveni množstvím událostí, které se nás více či méně týkají, více či méně oslovují naše nitro. Zpravodajství je tím sledovanější, čím více ukáže dramatické situace, tragédie a lidská neštěstí. Ruku v ruce s tím dle mého názoru souvisí i postupné snižování vnímavosti člověka na soucítění s lidmi v neštěstí – i když s potěšením zaznamenáváme i obyčejnou lidskou solidaritu při přírodních katastrofách, při záchraně jiného člověka a pomoci bližnímu v nouzi a neštěstí. Společně se snahou zabezpečit sebe, svou rodinu, zvládnout vlastní problémy souvisí mnohdy i lhostejnost k problémům jiných, lhostejnost k neštěstí druhého člověka. Mám na mysli ty případy, kdy právě lidská lhostejnost, nevšímavost, falešná solidarita či neinformovanost vedla k pozdnímu odhalení případů týraných či zanedbávaných dětí – za cenu neodstranitelných jizev na duši či ještě hůře.

Již jsem se zmínila o tom, že každá událost, konkrétně každá zpráva o dítěti, kterému je jakkoliv ubližováno, oslovuje naše nitro, vyvolává i naše vlastní vzpomínky a zkušenosti, oslovuje naše emoce, empatii – a nutí nás přijmout vlastní postoj. Já tuto práci píši v době, kdy jsem prošla sociální rolí matky, nyní i babičky a za svůj více jak 15letý profesní život sociální pracovnice na oddělení sociálně právní ochrany dětí jsem se setkala se širokým spektrem problémů nezletilých dětí. Že k těm nejsmutnějším patří děti, které byly oběťmi rodičovských konfliktů, násilí a týrání, netřeba dodávat.

Při výběru tématu diplomové práce jsem sama zvažovala motiv k napsání práce o kompetencích, které mám já jako sociální pracovnice

u dětí, u kterých se vyskytne podezření na syndrom CAN či které byly již obětí trestného činu. Obávala jsem se, že o syndromu týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí bylo popsáno již mnoho slov a mnoho studentů se tomuto tématu věnovalo a věnuje. Pak jsem si však uvědomila, že pozornosti dětem, ohrožených syndromem CAN, nikdy nebude dost. Dokud bude být jen jediné dítě, kterému bude ubližováno jakýmkoliv způsobem, pak každá práce má smysl. Proto jsem také přesvědčena o aktuálnosti vybraného tématu.

Cílem mé diplomové práce je seznámení s kompetencemi sociálních pracovníků v oblasti prevence syndromu CAN na okrese Prostějov

Obsahem první kapitoly je popis osobnosti sociálního pracovníka a výčet předpokladů, které musí splňovat, aby mohl náročnou práci sociálního pracovníka plnit. Budu se věnovat otázce vzdělávání jako nezbytné součásti sociální práce a etickému kodexu sociálního pracovníka. Sociální pracovník musí vždy pracovat v souladu se zákonem, s etickým kodexem a se svým svědomím.

Ve druhé části práce se věnuji základní legislativě, kterou je sociální pracovník vázán při výkonu svého povolání a při uplatňování svých kompetencí.

Třetí část mé práce je věnována dítěti jako oběti. Části kapitol charakterizují druhy násilí, které do syndromu CAN řadíme.

Okresu Prostějov se věnuji ve čtvrté části práce. Nejprve uvádím základní demografické údaje o Prostějovu. Poté se již věnuji popisu oddělení sociálně právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) a jeho zařazení v rámci odboru sociálních věcí. Část kapitoly patří spolupráci OSPOD s dalšími odbornými týmy v rámci práce s dětmi se syndromem CAN.

Prevence syndromu CAN, a to jak primární, tak i sekundární, je obsahem poslední páté kapitoly.

Jako přehledné období pro tuto práci jsem zvolila dobu let 2005 – 2009. Ve statistických údajích uvádím počet pracovníků a počet opatrovnických spisů, stupeň vzdělání, počet dětí se syndromem CAN a počet dětí, u kterých takové podezření vzniklo. Statistická tabulka v každém uváděném roce je natolik podrobná, že z ní vyplývají i související sledované údaje.

1. Osobnost sociálního pracovníka

*Sociální práce je to, co dělá sociální pracovník.
Zbývá už jen otázka, kdo je sociální pracovník?*²

Definovat osobnost sociálního pracovníka a sociální práci není tak snadnou záležitostí, jak by se mohlo zdát. Setkáváme se s různými definicemi, které práci sociálního pracovníka a sociální práci charakterizují.

Samotné slovo „sociální“ (social) označuje Psychologický slovník jako *věc týkající se společenských vztahů, to, co je společné všem lidem, určitému společenství a též to, co se odtud vztahuje k jedinci.*³

Totéž slovo je ve Slovníku cizích slov označováno jako význam, *týkající se lidské společnosti a vztahů mezi lidmi ve společnosti.*⁴

Matoušek uvádí, že *„Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. U klientů, kteří se již*

² ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 3.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, str.16

³ HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, str.548.

⁴ KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 5.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1995, 855 str.

společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce co nejdůstojnější způsob života.⁵

Úlehla vidí sociálního pracovníka a jeho práci v pomáhající profesi takto : *„Pomoc je nepřetržitým zvaním druhého k dialogu. Je známkou profesionality toho, kdo chce pomáhat, že umí rozlišit ve své práci momenty, kdy se o někoho stará od momentů, kdy mu nabízí pomoc. Umět s tímto rozlišením zacházet je totiž základem procesu reflektování vlastní práce. To znamená soustavného a disciplinovaného pozorování své vlastní práce, přemítání nad ní v jejím průběhu a soustavného zacházení se sebou samým“⁶.*

Matoušek je přesvědčen o tom, že *„sociální pracovníci pracují a v budoucnu ještě častěji budou pracovat v týmech. Z toho vyplývá, že spolupráce všech pomáhajících by měla být koordinovaná“*. Podle něj není správné definovat postavení sociálního pracovníka bez ohledu na potřeby klienta a bez ohledu na práci práce s ním. Sociální pracovník se tak může v každé fungující organizaci stát klíčovým pracovníkem čili pracovníkem, který je v daném období nejzpůsobilejší k tomu, aby potřebnou péči koordinoval, případně aby klientovi poskytoval ten druh pomoci, kterou klient potřebuje ze všeho nejvíce.⁷

Rámcově je možné říct, že sociálního pracovníka lze využívat tam, kdy mají být klientovi:⁸

- poskytnuty informace o klientových právech a nárocích i o existující formě pomoci;

⁵ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. str. 11.

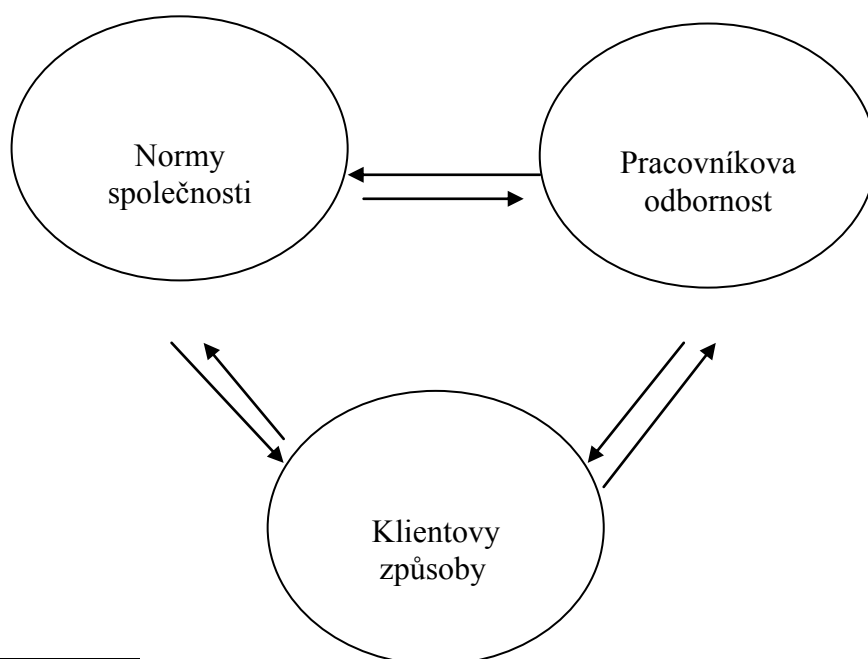
⁶ ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 3.vyd.Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, str.15

⁷ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. str. 14.

⁸ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. str. 15.

- poskytnuto kvalifikované posouzení stavu uspokojování klientových základních potřeb a kvalifikované posouzení zdrojů, jež mohou být k naplnění potřeb využívány;
- poskytnuta přímá pomoc při klientově vyjednávání s jinými subjekty;
- navrženy způsoby prevence takových typů chování, které jednotlivce, případně širší společenství lidí ohrožují;
- navrženy způsob reakce na překročení zákona;
- navrženy formy sociálních služeb adekvátně reagující na doložené potřeby
- poskytnuty tyto služby;
- zhodnocena efektivita těchto služeb.

Aby stála sociální práce, stejně jako jiné profese, pevně, musí mít dle Úlehly tři opěrné body, o které se opírá. Prvním opěrným bodem jsou tedy *normy společnosti* (zákony, předpisy), druhým bodem je chování, jednání, myšlení, postoje, způsob života – tedy *klientovy způsoby*. Třetím bodem je, který je nutný k vyvážení a stabilizaci předchozích dvou bodů, je *profesionální odbornost pracovníka*. Jeho odborností je být prostředníkem mezi normami a klienty.⁹

⁹ ÚLEHLA, I. *Umění pomáhat*. 3.vyd.Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, str..17

Tyto vzájemně související body ukazují vzájemně propojené souvislosti sociální práce. Mají-li být cíle sociální práce plněny, je nezbytné, aby se na jejich plnění podílel sociální pracovník s takovými osobnostními předpoklady, které jsou základem pro profesionální odbornou práci každého v pomáhající profesi.

1.1 Osobnostní předpoklady výkonu práce sociálního pracovníka

Pomáhající profese mají zvláštní nároky, tvrdí Kopřiva a dodává, že existuje řada povolání, jejich hlavním cílem je pomáhat lidem. Na rozdíl od jiných povolání však hraje u sociálního pracovníka roli i lidský rozměr jeho povolání, jeho lidský vztah mezi pomáhajícím profesionálem a klientem. V této profesi je hlavním nástrojem pracovníka jeho osobnost.¹⁰

Sociální pracovník musí splňovat morální předpoklady pro svou práci. Musí mít dobrý zdravotní stav, aby byl schopen fyzicky zvládnout náročnou práci v terénu. Vítejným předpokladem je řidičský průkaz, neboť práce v terénu znamená dostat se i do vzdálenějších míst přiděleného obvodu. Nutností je ovládat umění komunikace a hovořit takovým způsobem, aby mu klient rozuměl. S uměním komunikace souvisí i schopnost pracovníka zvládat komunikaci s problémovými klienty, ať jsou to již klienti agresivní, v depresi, manipulující apod.

Práce sociálního pracovníka klade vysoké nároky i na psychickou odolnost, neboť různorodost konfliktů a variabilita lidského chování připravuje pro sociálního pracovníka zpravidla psychicky náročné a mnohdy zátěžové situace, se kterými si musí sociální pracovník poradit.

¹⁰ KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 3. vyd. str.14.

V této pomáhající profesi je sociální pracovník více než kde jinde vystaven syndromu vyhoření. Je tedy jen žádoucí, aby byl sociální pracovník zodpovědný i sám vůči sobě a byl seznámen se zásadami psychohygieny.

..

Kopřiva upozorňuje, že sociální pracovník si musí při své práci hlídat hranice, aby nebral záležitosti klienta příliš za svoje vlastní. Musí umět rozlišit mezi soucitem a empatií, aby byl připraven pomáhat tak, jak to vyžaduje situace, nikoliv emoční stav pracovníka.¹¹

1.2. Vzdělání sociálního pracovníka na OSPOD

Požadavky na vzdělání sociálního pracovníka a předpoklady pro výkon jeho práce jsou v současné době jasně určeny zákonem 108/2006, který nabyl účinnosti 1.1.2007. V osmé části zákona jsou stanoveny předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka¹²

§ 109

Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.

§ 110

(1) Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona.

¹¹ KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 3. vyd. str.79.

¹² Zákon 108/2006 Sb. ve znění pozdějších právních předpisů

(2) *Bezúhonnost se posuzuje a prokazuje podle § 79 odst. 2 a odst. 3 věty první až třetí.*

(3) *Zdravotní způsobilost zjišťuje a lékařský posudek o zdravotní způsobilosti vydává praktický lékař a u zaměstnanců lékař závodní preventivní péče.*

(4) *Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je*

a) vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu 40) v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost,

b) vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu 41),

c) absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 5 let, za podmínky ukončeného vysokoškolského vzdělání v oblasti studia, která není uvedena v písmenu b),

d) absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů v oblastech uvedených v písmenech a) a b) v celkovém rozsahu nejméně 200 hodin a praxe při výkonu povolání sociálního pracovníka v trvání nejméně 10 let, za podmínky středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru sociálně právním, ukončeného nejpozději 31. prosince 1998.

(5) *Odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka při poskytování sociálních služeb ve zdravotnických zařízeních ústavní péče podle § 52 má též sociální pracovník a*

zdravotně sociální pracovník, který získal způsobilost k výkonu zdravotnického povolání podle zvláštního právního předpisu 42).

(6) Při uznávání odborné kvalifikace nebo jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie se postupuje podle zvláštního právního předpisu 31).

O dalším vzdělávání sociálního pracovníka pak pojednávají následující :

§ 111

(1) Zaměstnavatel je povinen zabezpečit sociálnímu pracovníku další vzdělávání v rozsahu nejméně 24 hodin za kalendářní rok, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci.

(2) Další vzdělávání se uskutečňuje na základě akreditace vzdělávacích zařízení a vzdělávacích programů udělené ministerstvem na vysokých školách, vyšších odborných školách a ve vzdělávacích zařízeních právnických a fyzických osob (dále jen "vzdělávací zařízení").

(3) Formy dalšího vzdělávání jsou

- a) specializační vzdělávání zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazující na získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka,*
- b) účast v akreditovaných kurzech,*
- c) odborné stáže v zařízeních sociálních služeb,*
- d) účast na školicích akcích.*

(4) Účast na dalším vzdělávání podle odstavce 3 se považuje za prohlubování kvalifikace podle zvláštního právního předpisu 43).

(5) Dokladem o absolvování dalšího vzdělávání podle odstavce 3 je osvědčení vydané vzdělávacím zařízením, které další vzdělávání pořádalo.

Pevné místo ve vzdělávání pracovníků má supervize jako jeden z ukazatelů zkvalitňování sociální práce.

Supervize jako metoda zaměřena na zvyšování kvality a profesionality práce u neobjevila nejprve jako povinná součást psychoanalytického výcviku v šedesátých letech 20.století. Počátkem 90. let se objevily možnosti soustavnějšího vzdělávání v supervizi. O supervizi se v naší republice začaly zajímat i jiné obory než psychoterapeutické školy a systematicky se začala supervize prosazovat především v sociální práci.¹³

Ve vztahu k supervizi Kopřiva uvádí, že prvořadým úkolem supervizora je sociálním pracovníkům pomáhat. Uvádí také, že nezanedbatelnou funkcí supervize v sociální práci je i funkce vzdělávací.¹⁴

Dobrá supervize pomáhá lépe využít vlastní zdroje, reagovat na různé pozitivní i negativní výzvy a hlavně vyrovnat se a rozvrhnout si pracovní zátěž. Supervize je tedy prostor, kde se supervizant může zaměřit na vlastní slabá místa a pocítit, že supervizor s ním sdílí odpovědnost za zacházení s klienty. Supervize se tímto může stát centrální formou podpory pracovníka.¹⁵

1.3 Etický kodex sociálních pracovníků České republiky

Práce sociálního pracovníka se řídí *Etickým kodexem sociálního pracovníka*, který byl přijat od 1.1.1995.¹⁶

¹³ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. str. 351.

¹⁴ KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese*. Praha: Portál, 3. vyd. str. 139.

¹⁵ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. str. 364.

¹⁶ PŘÍLOHA č. 1: Etický kodex sociálního pracovníka

Nový etický kodex sociálních pracovníků byl přijat Mezinárodní federací sociálních pracovníků v roce 2004 v Adelaine v Austrálii. Kromě definování sociální práce se v Adelaine jednalo i principech sociální práce a o profesním jednání. Definovány byly principy sociální práce, vycházející z lidských práv a důstojnosti a principy vycházející ze sociální spravedlnosti. I zde odeznělo, že jednat se musí s každým člověkem jako s celostní bytostí, respektovat jeho právo na sebeurčení a podporovat jeho právo na participaci. Je žádoucí rozpoznat a rozvíjet silné stránky osobnosti klienta. Dle možností a dle potřeby čelit nespravedlivé politice a praktikám a v neposlední řadě pracovat na základě solidarity.

2. Kompetence a legislativa

V naší republice se kompetencemi sociálního pracovníka, čili způsobilostí k výkonu profese, zabývala se svými spolupracovníky Havrdová. Kompetence chápe jako funkcionální projev profesionální role.¹⁷

Soustava základních kompetencí zohledňuje standardy vzdělávání v sociální práci užívané v současnosti v České republice. Soustava zahrnuje následující schopnosti a dovednosti:¹⁸

- rozvíjet účinnou komunikaci;
- orientovat se a plánovat postup;
- podporovat a pomáhat v soběstačnosti;
- zasahovat a poskytovat služby;
- přispívat k práci organizace;
- odborně růst.

2.1 Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte je základním dokumentem, jehož zásady se následně promítají i do zákona o rodině č. 94/63 Sb, v platném znění, do zákona o sociálně právní ochraně dětí č. 359/99 Sb. V platném znění a do všech dalších zákonných ustanovení, kde zájem dítěte je prvořadým.

I Úmluva o právech dítěte má svůj historický vývoj. V průběhu padesátých let 20.století se právům dítěte věnovala stále větší pozornost. V předchozí kapitole jsem se zmínila, že od listopadu 1946

¹⁷ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. str. 15-16

¹⁸ MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. str. 16

vzniká UNICEF a ten v roce 1950 díky svému mandátu 1950 zahrnuje aktivity zaměřené na přežití a vývoj dětí na celém světě.¹⁹

Dne 20. listopadu 1989 byla Valným shromážděním OSN Úmluva o právech dítěte jednomyslně přijata. Dne 30. září 1990 se pak k Úmluvě přihlásila i tehdejší ČSFR na světovém summitu v New Yorku. Úmluvu pak ratifikovalo Federální shromáždění ČSRF a 6. února 1991 nabyla u nás Úmluva o právech dítěte účinnosti jako normativně právní akt velmi vysoké právní síly. Byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 104/1991 Sb. V roce 1993 převzala tento závazek Česká republika.

Práva, která jsou v Úmluvě o právech dítěte formulována, a tedy i požadována, je možné seskupit podle obsahového zaměření následujícím způsobem²⁰:

1. Dítě potřebuje, aby mu společnost poskytovala ochranu.
2. Dítě potřebuje být respektováno jako jedinec ve společnosti.
3. Dítě potřebuje emočně kladné prostředí a projevování lásky.
4. Dítě má být respektováno jako jedinec s možností rozvoje, které si chce potvrzovat svou identitu.
5. Dítě má být respektováno jako individualita, která si tvoří svůj vlastní život.

2.2 Zákon o rodině č. 94/63 Sb. v platném znění

Zákon o rodině upravuje vznik a zánik manželství, vztahy mezi manžely, vztahy mezi rodiči a dětmi a upravuje náhradní rodinnou péči. Ve vztahu ke správné výchově dítěte v rodině tak, aby byl řádně

¹⁹ BUŽEK, A. MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte*. 1. vyd. Olomouc: UPOL, 2000, str. 9

²⁰ BUŽEK, A. MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého Olomouc, 2000, str. 9-10.

zajištěn jeho zdravý psychický i fyzický rozvoj, se zmíním hlavně o rodičovské zodpovědnosti. Ze zákona o rodině vybírám tyto zásady :

- Rodiče jsou povinni důsledně chránit zájmy dítěte, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj (§ 31 odst. 1).
- Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům. Nenáleží však tomu, kdo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu nebo kdo byl zbaven rodičovské zodpovědnosti či jemuž byl její výkon pozastaven (§ 34).
- Rodičovskou zodpovědnost lze přiznat i nezletilému rodiči staršímu šestnácti let, pokud má potřebné předpoklady pro výkon rodičovských práv a povinností (§ 34 odst. 3).
- Brání-li rodiči ve výkonu rodičovské zodpovědnosti závažná překážka a vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud výkon rodičovské zodpovědnosti pozastavit (§ 44).
- Soud rodičovskou zodpovědnost omezí, nevykonává-li rodič řádně rodičovské povinnosti a vyžaduje-li to zájem dítěte (§ 44).
- Soud rodiče rodičovské zodpovědnosti zbaví, zneužívá-li rodič její výkon nebo ji závažným způsobem zanedbává. Soud vždy posoudí, zda nejsou důvody pro zbavení rodičovské zodpovědnosti, dopustil-li se rodič úmyslného trestného činu vůči dítěti či svého dítěte mladšího patnácti let ke spáchání trestného činu použil nebo byl spolupachatelem, návodcem či pomocníkem k trestnému činu spáchanému svým dítětem. Těmito rozhodnutími vyživovací povinnost rodičů vůči dítěti nezaniká (§ 44).

2.3 Zákon o sociálně právní ochraně č. 359/99 Sb.

Sociálně právní ochranou dítěte se rozumí podle tohoto zákona zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, na ochranu oprávněných zájmů dítěte a důraz klade i na působení na rodinu tak, aby došlo k obnovení narušených funkcí rodiny.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí stanoví, že sociálně-právní ochranu dětí zajišťují krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností (*pozn.: dříve okresní úřady*), obecní úřady, ministerstvo práce a sociálních věcí, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (vzniklý z dosavadního Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně), obce v samostatné působnosti, kraje v samostatné působnosti, komise pro sociálně-právní ochranu dětí a pověřené právnické a fyzické osoby (§ 4),

Hlavní zásady tohoto zákona :

- předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte (§ 5),
- každý je oprávněn upozornit na závadné chování dětí jejich rodiče (§ 7 odst. 1),
- každý je oprávněn upozornit orgán sociálně-právní ochrany na porušení povinnosti nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti jakož i na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, nebo na další skutečnosti, z kterých vyplývá potřeba sociálně-právní ochrany dětí. Tím není dotčena oznamovací povinnost a povinnost překazit jednání podle trestního zákona ve vztahu k trestným činům týrání svěřené osoby a pohlavního zneužívání (§ 7 odst. 2),

- dítě má právo požádat orgány a zařízení sociálně-právní ochrany, státní orgány, pověřené osoby, školy a školská a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Ty jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu (§ 8 odst. 1),
- dítě, které je schopno formulovat své vlastní názory, má právo pro účely sociálně-právní ochrany tyto názory svobodně vyjadřovat při projednávání všech záležitostí, které se ho dotýkají, a to i bez přítomnosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu. Vyjádření dítěte se při projednávání všech záležitostí jeho se týkajících věnuje náležitá pozornost odpovídající jeho věku a rozumové vyspělosti (§ 8 odst. 2),
- rodič nebo jiná osoba odpovědná za výchovu dítěte má právo při výkonu svých práv a povinností požádat o pomoc orgán sociálně-právní ochrany, státní orgány a pověřené osoby. Ty jsou povinny tuto pomoc poskytnout (§ 9),
- státní orgány, pověřené osoby, školy, školská a zdravotnická zařízení, popř. další zařízení určená pro děti jsou povinna oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti, kterým je třeba poskytnout sociálně-právní ochranu (viz § 6 odst. 1), a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takové skutečnosti dozví (§ 10 odst. 4),
- zdravotnické zařízení je povinno neprodleně oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, že matka po narození dítěte opustila a zanechala je ve zdravotnickém zařízení (§ 10 odst. 5),
- obecní úřad obce s rozšířenou působností může uložit rodičům povinnost využít pomoci odborného poradenského zařízení,

pokud rodiče nezajistili dítěti odbornou pomoc, ačkoli dítě takovou pomoc nezbytně potřebuje a okresní úřad takovou pomoc dítěti předtím doporučil. Obecní úřad obce s rozšířenou působností může tuto povinnost uložit i osobám odpovědným za výchovu dítěte (§ 12),

- ocitne-li se dítě bez péče přiměřené jeho věku, zejména v důsledku smrti rodičů nebo jejich pobytu ve zdravotnickém zařízení, je obec povinna zajistit takovému dítěti neodkladnou péči, přičemž dá zpravidla přednost příbuznému dítěti. O tomto opatření obec neprodleně uvědomí obecní úřad obce s rozšířenou působností, který posoudí, zda jsou dostatečně zajištěna práva dítěte a uspokojovány jeho základní potřeby nebo zda je potřebné učinit další opatření směřující k ochraně dítěte (§ 15 odst. 1, 2),
- ocitlo-li se dítě bez jakékoli péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy nebo narušeny, je obecní úřad obce s rozšířenou působností povinen podat neprodleně návrh soudu na vydání předběžného opatření podle § 76a občanského soudního řádu - svěřením do péče jiné fyzické nebo právnické osoby (§ 16) - o tomto návrhu je soud povinen rozhodnout do 24 hodin,
- Obce a kraje (i nestátní pověřené osoby) mohou zřizovat tato zařízení sociálně-právní ochrany (§§ 39-47):
 - a. zařízení odborného poradenství pro péči o děti,
 - b. zařízení sociálně-výchovné činnosti,
 - c. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc,
 - d. výchovně-rekreační tábory pro děti,
 - e. zařízení pro výkon pěstounské péče
- zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc poskytují ochranu a pomoc dítěti, které se ocitlo bez jakékoliv péče nebo jsou-li jeho život nebo příznivý vývoj vážně ohroženy, jde-li o dítě tělesně nebo duševně týrané nebo zneužívané anebo o dítě,

které se ocitlo v prostředí nebo situaci, kdy jsou závažným způsobem ohrožena jeho základní práva. Ochrana a pomoc takovému dítěti spočívají v uspokojování základních životních potřeb včetně ubytování a v zajištění lékařské péče zdravotnickým zařízením, psychologické a jiné obdobné nutné pomoci (§ 42 odst. 1),

- na výzvu orgánů sociálně-právní ochrany jsou státní orgány, zaměstnavatelé, další právnické osoby, zejména školy, školská, zdravotnická a jiná obdobná zařízení, fyzické osoby, pokud jsou zřizovateli škol a dalších zařízení, a pověřené osoby povinni sdělit bezplatně (s výjimkou lékařských zpráv) údaje potřebné pro poskytnutí sociálně-právní ochrany, nebrání-li tomu zvláštní právní předpis.

Tento zákon, spolu se zákonem o rodině, dává sociálnímu pracovníkovi velké možnosti k tomu, aby mohl zvláště v oblasti prevence působit na potencionální ohrožené děti syndromem CAN co nejúčinněji.

3. Dítě jako oběť

*Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu. To je ten nejlepší vklad, který mu můžeme dát. A je to v naší moci“.*²¹

Historie jevu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (nadále budu uvádět pouze zkratku CAN) je velmi dlouhá, prakticky jako lidstvo samo. Postoje okolí k negativnímu zacházení s dětmi v různých společenstvích se značně liší. Rovněž postavení rodiny, kde má být dítě vychováváno v harmonii a podpoře, prošlo určitým vývojem.

Pozornost zaměřím ale až na 20. století, kdy se zintenzivňuje zájem o dítě a dětství a projevuje se snaha prosadit zájmy dítěte, a to již po 1. světové válce. Je znám i spis Ellen Keyové „Století dítěte“ (1900), který předpověděl, že 20. století věnuje svou pozornost dětem.²²

Významným podnětem pro změnu v postoji k týraným a zneužívaným dětem se stala v druhé polovině minulého století mj. také práce amerického pediatra C.H. Cempého a jeho spolupracovníků, vydaná v roce 1962 pod titulem „The battered child syndrome“ (syndrom bitého dítěte). Tímto článkem měla být vyburcována hlavně lékařská veřejnost z určité lhostejnosti vůči těmto závažným sociálním jevům. Článek byl také považován za průkopnickou práci a jak ve světě, tak i u nás stoupal zájem o tento negativní jev.²³

Vznikaly společnosti, které se již cíleně zaměřovaly na ochranu práv dítěte. Např. v roce 1918 byla v Londýně založena organizace

²¹ MATĚJČEK, Z. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. 1. vyd. Praha: Portál, 1993, str. 17.

²² BUŽEK, A. MICHALÍK, J. *Informatorium (nejen) o právech dítěte*. 1. vyd. Olomouc: UPOL, 2000, str. 7

²³ KREJČÍROVÁ, D. *Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí*, str. 9. In: kol. autorů : *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1. vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s.

„Safe of Childern – Zachraňte děti“ a tato organizace vzniká vzápětí i ve Švédsku pod názvem Rädde Barnen“. Tyto organizace byly navrhovatelí konceptu Deklarace práv dítěte, kterou v roce 1924 přijalo Shromáždění Společnosti národů. Hlavním mottem dokumentu bylo přesvědčení, že lidstvo má dát dítěti to nejlepší“, aby mohly být základní potřeby dítěte zabezpečeny.²⁴

Reakcí na zjišťování faktů o závažném a častém výskytu špatného zacházení s dětmi byla v roce 1977 založena také mezinárodní společnost ISPCAN (The Internacionál Society for Preventiv of Child Abuse and Neglect), která v témže roce iniciovala vydávání časopisu Child Abuse and Neglect. U nás je jako průkopnická práce v tomto ohledu ochrana dětí citována publikace J. Langmaiera a Z. Matějčka „Psychická deprivace v dětství“ a je označována jako publikace, která předběhla dobu²⁵.

Druhá světová válka přerušila úsilí, které směřovalo k ochraně dětí, nicméně nesmírné utrpení obyvatelstva včetně dětí bylo právě impulzem k přijetí poválečných dokumentů, které přineslo nové podněty pro řešení otázek postavení dětí ve společnosti. A hned po válce, 11. prosince 1946, vzniká Dětský fond UNICEF, který přijímá princip, že „děti si zaslouží zvláštní pozornost“²⁶.

V České republice bylo domácí násilí mnoho let tabuizováno a bylo považováno za jev, který se týká naší republiky jen okrajově. Před rokem 1989 se o domácím násilí, stejně tak jako o mnoha dalších sociálně patologických jevech, veřejně nemluvilo. Např. v letech 2002-2003 se v naší republice prováděl výzkum násilí na ženách, který byl součástí mezinárodního výzkumu. Výsledky byly více než alarmující.

²⁴ BUŽEK, A. MICHALÍK, J. *Informatorium(nejen) o právech dítěte*. 1. vyd. Olomouc:UPOL,2000, str.7

²⁵ KREJČÍŘOVÁ, D. *Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí*, str.9-10. In: kol. autorů : *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1.vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s.

²⁶ BUŽEK, A. MICHALÍK. *Informatorium(nejen) o právech dítěte*. 1. vyd. Olomouc:UPOL,2000, str.7

Prokázalo se, že např. prakticky každá 3. žena se setkala s útokem na svou osobu. Ukázalo se také, že společnost vnímá násilí v rodině nejednoznačně a z toho pramení i ambivalentní postoj společnosti k oběti.²⁷

Dítěti zpravidla ubližuje ten, kdo je silnější a má větší moc, ale většinou jsou to právě vlastní rodiče dítěte, případně příbuzný dítěte, kteří jako nejbližší lidé dítěti nejvíce ubližují. Nejzávažnějším rizikem přitom může sehrát i samotné negativní zážitky rodičů samotných z jejich vlastního dětství a proto by měl sociální pracovník o této okolnosti vědět a pokud je mu to známo, měl by se preventivně na tyto rodiny zaměřit.²⁸

Z poznatků o vývoji dítěte z psychologického hlediska je dnes dostatečně známo, že otec a matka (nebo jiné osoby, v těchto rolích) Bylo tedy prokázáno, pokud je jeden rodiče agresivní a druhý se podřizuje, poskytují dítěti přinejmenším ambivalentní, většinou však negativní vzory. Takoví rodiče nemohou vytvořit dítěte bezpečné prostředí. Děti pak přirozeně napodobují chování svých rodičů a učí se ho. Podle nich je násilí (či jiné chování) normou chování, variantou sociálního chování, které platí – zjednodušeně – jako pravidlo : pokud jsi silnější a ten druhý má strach, pak je lepší být ten silnější, jsi potom v bezpečí.²⁹

Stručnou definici syndromu CAN uvádí Vágnerová : „*Týrání a zneužívání dítěte lze definovat jako každý projev chování rodičů (či jiných osob), které dítě duševně či tělesně poškozuje*“³⁰.

²⁷ *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky OSPOD.* 1.vyd. Praha : MPSV, 2006. str.5-7.

²⁸ **KREJČÍŘOVÁ, D.** *Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí*, str.9. In: kol. autorů : *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1.vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s.

²⁹ *Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně právní ochrany dětí MPSV:2006, str. 38-44.*

³⁰ **VÁGNEROVÁ, M.** *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha:Portál, str.333

Nakonečný se domnívá, že rodina zůstává nenahraditelným životním prostředím, jestliže v ní nevystupují krizové jevy nebo vystupují, ale jen ve snesitelné míře. Pokud tomu tak není, pak se může pro dítě rodinné prostředí stát stresujícím, i když soužití členů rodiny zdánlivě formálně pokračuje – s ohledem na děti či majetek apod. Stresované děti pak hledají náhradu za toto prostředí a je pravdou, že tyto náhrady nejsou pro ně vždy šťastným řešením.³¹

Rizikové faktory syndromu CAN můžeme vidět v pěti rovinách³² :

- *rizikové faktory na úrovni celospolečenské (např. rychlé společenské změny, vyžadující neustálou adaptaci, rodina, která se ocitla v novém kontextu např. kvůli neslučitelnosti rodiny a kariéry apod.*

- *rizikové faktory na úrovni individuálních predispozic dítěte (např. genetická zátěž, mentální retardace a zdravotní postižení, odchylky ve vývoji osobnosti dítěte, biologické oslabení plodu v těhotenství..)*

- *rizikové faktory na úrovni rodiny (chybný výchovný systém, závislost rodičů na drogách, alkoholu..)*

-

- *rizikové faktory na ekologické úrovni (zhoršené životní prostředí)*

- *rizikové faktory na kulturní úrovni (klíma ve společnosti, mýty, předsudky, negativní vzory dospělých)*

Dítě, zvláště v prvních letech života, by mělo získat základní důvěru ve světa v závislosti na tom získat i pocit jistoty a sebedůvěry. O

³¹ NAKONEČNÝ, M. *Sociální psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1999, str. 242-243.*

³² Srov. Vaničková, E. Rizikové faktory syndromu zneužívaného a zanedbávaného dítěte, str. 75. In: kol. autorů : **Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém.** 1. vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s.

potřebě základní jistoty hovoří např. E.Erikson a vidí ji nejen jako základní důvěru ve svět, ale hovoří i o její zralejší a reálnější variantě, kdy je člověk v životě schopen i přes dílčí negativní zkušenost, jež je v lidském životě zcela zákonitá, obnovovat posléze znovu pozitivní vztah ke světu. Primární negativní zkušenosti ovlivňují nejen pocit vnitřní jistoty a vyrovnanosti, ale také schopnost navazovat a udržovat trvalejší a spolehlivé vztahy s lidmi v budoucnosti. Vyplývá z toho, že narušeném dětské osobnosti v útlém věku může být velmi pravděpodobně člověk poznamenán celý další svůj živo³³t.

3.1 Zanedbávané dítě

Zanedbávání dítěte se může projevovat několika formami.

- citové zanedbávání (dítě je vystaveno emočnímu chladu ze strany rodiče či toho, kdo je zodpovědný za jeho výchovu.
- zanedbávání zdravotního stavu (zanedbávání lékařské péče apod.
- odmítání sociálních kontaktů (dítěti jsou např. upírány kontakty s jeho sociálním okolím, je izolováno od vrstevníků)

U dětí se ve všech formách týrání může objevovat i náznak či plně rozvinutý projev obranného mechanismu – regrese, kdy se dítě chová jako věkově mladší a věří, že si tak alespoň touto formou vynutí pozornost dospělé osoby³⁴.

³³ VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. str.320-325.

³⁴ LANGMEIER, J. MATĚJČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství..* 3. vyd. Praha : Avicenum, 1974, str. 297-311

Šulová rovněž uvádí vznik deprivace v případě, že není naplněna u dítěte potřeba stimulace kvalitnějším a vyšším typům reakcí, projevů a chování³⁵.

3.2 Fyzické týrání

Mezi těmi dětmi, které byly do jednoho či dvou let vystaveny fyzickému týrání a přežijí, se uvádí, že vysoké procento, až 50%, bývá celoživotně fyzicky, mentálně či obojím tímto způsobem postiženo.³⁶

Z výpovědí dětí, které se svěřily, vyplynulo, že mezi nejrozšířenější způsoby tělesného ubližování v naší zemi patří³⁷ :

- *bití rukou, gumovou hadicí, vařečkou, šňůrou;*
- *kopání;*
- *pálení cigaretou, zápalkou;*
- *opaření vařící vodou;*
- *kousání;*
- *řezání;*
- *kroucení a svazování končetin;*
- *trhání vlasů.*

3.3 Psychické týrání

Psychické týrání dítěte je málokdy identifikované, když se jedná o závažné dlouhodobé následky této formy týrání. Psychickému týrání ze strany rodičů jsou u nás děti vystavené často v souvislosti s rozvodovými spory. Prokazatelné jsou ale změny v psychice dítěte-

³⁵ ŠULOVÁ, L. Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, str. 87. In: kol. autorů : Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. 1.vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s.

³⁶ KREJČÍŘOVÁ, D. Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, str.9. In: kol. autorů : *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. 1.vyd. Praha : IREAS o.p.s., 236 s..

³⁷ PÖTHER, P. *Dítě v ohrožení*, Praha : nakl. G+G, .2. vyd, 1999, str.35.

změny osobnosti depresivní a úzkostné chování. Jedním z nejtragičtějších vyústění psychického týrání je sebevražda dítěte.³⁸

3.4 Sexuální zneužívání

Vágnerová uvádí, že „*sexuální zneužívání lze uvést jako zneužití moci dospělého nad slabším a závislým dítětem k sexuálnímu upokojení dospělého*“ . Je to narušení všeobecně akceptovaného a obecně uznávaného tabu, ale je i v rozporu s právní normou. Je zde také vysoké nebezpečí, že zafixovaná zkušenost s má rovněž vysoce pravděpodobně následky v dospělém sexuálním životě. Aktérem sexuálního útoku ve vztahu k dítěti bývá starší a vývojově zralejší člověk než zneužívané dítě. Dítě je v nedobrovolné a podřízené pozici a nejhorší situací pro dítě je ten aktér, který je dítěti blízký a který by měl naopak poskytovat ochranu a bezpečí. Pak je zřejmé, že za této situace dítě ztrácí pocit jistoty a bezpečí a pokud mu není co nejrychleji poskytnuta účinná a odborná pomoc, ocitá se v bezvýchodné situaci.“³⁹

Sexuální zneužívání se po roce 1989 rychle dostalo do povědomí odborné i laické veřejnosti a bylo konstatováno, že nejen že tento problém samozřejmě ve společnosti existoval, ale že se situace v této oblasti prudce zhoršuje. Je věcí odborníků, aby zkoumali příčiny nárůstu tohoto jevu. Medializovány jsou i nejkřiklavější případy, kdy případy sexuálního násilí na dítěti končí tragicky.⁴⁰

³⁸ PÖTHE, P. *Dítě v ohrožení*, Praha : nakl. G+G, .2. vyd, 1999, str.343-47.

³⁹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000.str. 339-341.

⁴⁰ VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K. HAUSSOVÁ, Z.H. : *Sexuální zneužívání*,1. díl, Praha : UK, str. 7-9.

4. OSPOD Prostějov

Okres Prostějov

4.1 Demografie Prostějovska

Město Prostějov v regionu

Město Prostějov leží ve středu Moravy, na západním okraji úrodné roviny Haná, v severní části Hornomoravského úvalu, východně od Dražanské vrchoviny. Město leží v nížině s malými výškovými rozdíly, kde nejnižší a nejvyšší body jsou v nadmořské výšce 212 a 262 m.

Jedná se město s bohatou a slavnou minulostí, ležící v místě, kde historická cesta odedávna spojovala jih a sever Evropy. Do dějin vstupuje v roce 1141 jako nevelká osada Prostějovice, v roce 1390 byl Prostějovu udělen statut města. Město Prostějov je pověřená obec III. stupně pro správní obvod vymezený územím celkem 75 obcí.

Město Prostějov v regionu

Název obce	Prostějov
Kraj	Olomoucký
Nadmořská výška	223 m n. m.
Zeměpisná šířka	49° 28' 20" s. š.
Zeměpisná délka	17° 06' 38" v. d.
Rozloha	3 904 ha
Počet obyvatel k 31. 12. 2008 ⁴¹	45 378

Rodinný stav obyvatelstva Prostějova (podle SLDB 2001)

	svobodní	ženatí / vdané	rozvedení	ovdovělí	nezjištěno
muži	9 138	10 860	1 646	582	114
ženy	7 999	10 896	2 607	3 068	

(zdroj ČSÚ)

⁴¹ zdroj ČSÚ k 1.1.2010

Vývoj sňatečnosti v Prostějově v letech 1998 až 2008

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Sňatky	243	237	254	231	226	241	238	219
Sňatky na 1000 obyvatel	4,9	4,8	5,2	4,8	4,7	5,1	5,0	4,6

	2006	2007	2008
Sňatky	235	252	213
Sňatky na 1000 obyvatel	5,0	5,5	4,7

Vývoj sňatečnosti v Prostějově v uplynulých deseti letech s mírnými výkyvy v jednotlivých letech (nejvyšší nárůst sňatečnosti byl zaznamenán v roce 2007) setrvává na stejné úrovni a jeho míra je blízká celorepublikovým hodnotám.

Vývoj rozvodovosti v Prostějově v letech 1998 až 2008

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Rozvody	146	112	161	133	155	163	154	135
Rozvody na 1000 obyvatel	3,0	2,3	3,3	2,8	3,2	3,4	3,3	2,9
Rozvody na 100 sňatků	60,1	47,3	63,4	57,6	68,6	67,6	64,7	61,6

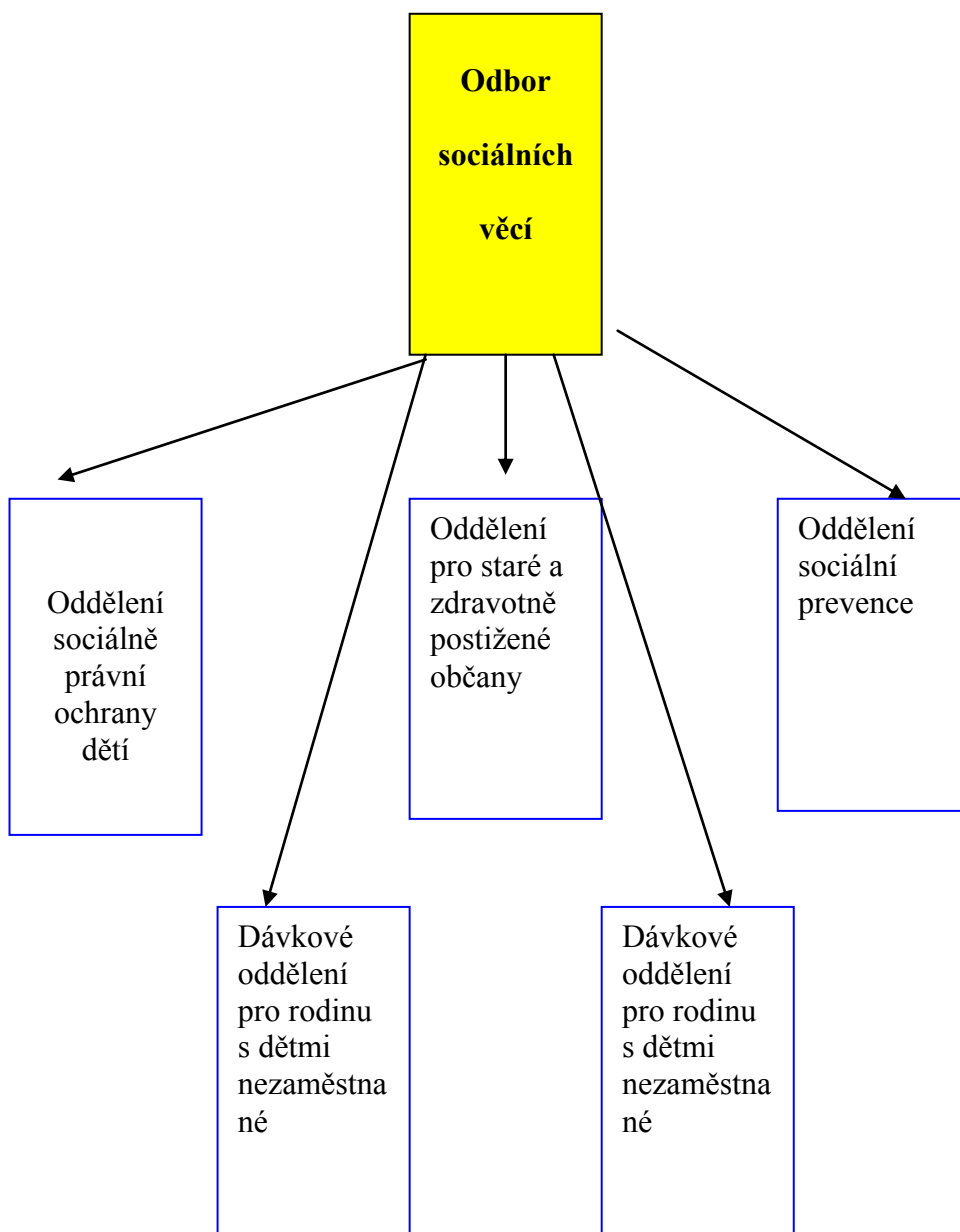
	2006	2007	2008
Rozvody	165	116	141
Rozvody na 1000 obyvatel	3,5	2,5	3,1
Rozvody na 100 sňatků	70,2	46,0	66,2

(zdroj ČSÚ)

4.2 OSPOD v rámci odboru sociálních věcí

Odbor sociálních věcí se zabývá výkonem přenesené působnosti a samostatné působnosti na úseku sociálního zabezpečení, sociální péče, sociálně právní ochrany, sociální prevence, veřejného zdraví, ochrany práv příslušníků menšin v rozsahu stanoveném městu a městskému úřadu, včetně působnosti obecního úřadu obce s

rozšířenou působností a výkon samostatné působnosti. Odbor sociálních věcí patří k největším v rámci úřadu a je členěn na 5 oddělení:

Oddělení sociálně právní ochrany dětí ⁴²

- organizuje výchovou občanů k partnerským vztahům a rodinnému životu
- poskytuje výchovnou, poradenskou a psychoterapeutickou péči manželům, rodičům, dětem a těhotným ženám při řešení jejich rodinných, osobních a sociálních problémů
- spolupracuje se státními orgány, školami, školskými a zdravotnickými zařízeními, občanskými sdruženími, církevními, charitativními a jinými organizacemi

Při výkonu samostatné působnosti města na úseku sociálně právní ochrany dětí zajišťuje úkoly města v oblasti:

- zaměřuje svou pozornost na využívání volného času ohrožených skupin dětí, včetně dětí, vyhledávajících styky s osobami požívající alkoholické nápoje, nebo návykové látky nebo páchající trestnou činnost
- sleduje u dětí projevy nesnášenlivosti a násilí, zabraňuje pronikání nepříznivých sociálních a výchovných vlivů mezi ostatní skupiny dětí
- věnuje pozornost dětem z rodin s nízkou sociální úrovní
- spolupracuje se školami, pověřenými osobami, zájmovými sdruženími a dalšími subjekty
- zajišťuje neodkladnou péči dětem, které se ocitly bez péče přiměřené jejich věku

⁴²zdroj: Městský úřad Prostějov

Při výkonu přenesené působnosti na úseku sociálně právní ochrany dětí vykonává činnost orgánu sociálně právní ochran dětí

- v oblasti náhradní rodinné péče
- sleduje vývoj dětí svěřených do výchovy jiných osob než rodičů, navštěvuje tyto rodiny
- poskytuje nebo zprostředkovává poradenskou činnost budoucím pěstounům a osvojitelům k přijetí dítěte do rodiny
- podává soudu návrhy
- sleduje výkon ochranné a ústavní výchovy
- sleduje nepříznivé vlivy působící na děti, zajišťuje příčiny jejich vzniku, činí opatření k omezování jejich působení na děti
- vykonává funkci opatrovníka a poručníka, činí neodkladné úkony v zájmu dítěte
- vykonává funkci opatrovníka nezletilého žadatele o udělení azylu podle zákona o azylu
- zajišťuje agendu zvláštního orgánu města – komise pro sociálně právní ochranu dětí, včetně činnosti tajemníka této komise
- ukládá pokuty za správní delikty podle zákona o sociálně právní ochraně dětí

Přehled počtu spisů na OSPOD Prostějov za období 2005-2009

ROČNÍ VÝKAZ
o výkonu sociálně právní ochrany dětí

za rok 2005

I. Počty evidovaných na oddělení sociálně právní ochrany

Druh dávky	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných ve sledovaném roce	Evidovaný počet případů ke konci roku	z toho živých případů
a	b	1	2	3	4
Rejstřík Om	71	4604	404	4562	1896
Rejstřík Nom	72	x	69	40	x

za rok 2006

I. Počty evidovaných na oddělení sociálně právní ochrany

Druh dávky	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných ve sledovaném roce	Evidovaný počet případů ke konci roku	z toho živých případů
a	b	1	2	3	4
Rejstřík Om	71	4562	361	4603	2160
Rejstřík Nom	72	x	79	52	x

za rok 2007

I. Počty případů evidovaných orgánem sociálně-právní ochrany dětí

	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných za sledovaný rok	Evidovaný počet případů ke konci roku	z toho živých případů
a	b	1	2	3	4
Rejstřík Om	71	4603	364	4564	2162
Rejstřík Nom	72	52	84	97	92

za rok 2008

I. Počty případů evidovaných orgánem sociálně-právní ochrany dětí

	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných za sledovaný rok	Evidovaný počet případů ke konci roku	z toho živých případů
a	b	1	2	3	4
Rejstřík Om	71	4564	389	4687	2434
Rejstřík Nom	72	97	74	171	138

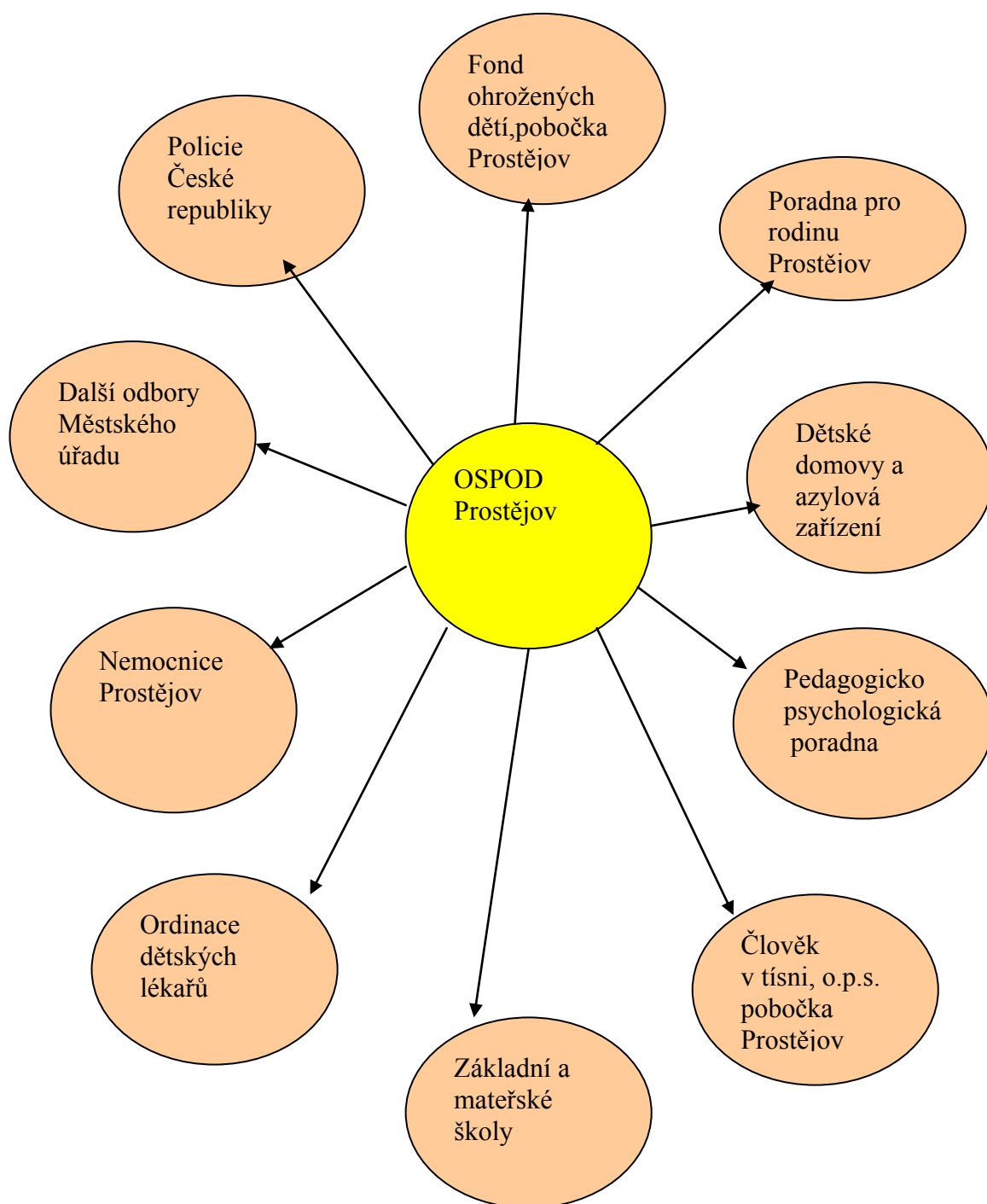
za rok 2009

I. Počty případů evidovaných orgánem sociálně-právní ochrany dětí

	Číslo řádku	Evidovaný počet případů rodin z předchozího roku	Počet případů rodin zaevidovaných za sledovaný rok	Evidovaný počet případů ke konci roku	z toho živých případů
a	b	1	2	3	4
Rejstřík Om	71	4687	406	5093	2534
Rejstřík Nom	72	138	48	186	85

4.3 Spolupráce OSPOD s odbornými týmy

Městský úřad v Prostějově každoročně eviduje narůstající počet rodin, které potřebují odborné poradenství a podporu. Odbornou pomoc mohou dostat v těchto institucích a organizacích:

Statistický výkaz rok 2005 – Týrané a zneužívané děti

XIA. Týrané a zneužívané děti

			Číslo řádku	Počet dětí												
				tělesně týráni		psychické týráni		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		celkem		
				chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	
a			b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Nahlášeno případu	z toho	do 1 roku	119	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 1 roku do 3 let	120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 3 do 6 let	121	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		od 6 do 15 let	122	0	2	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
		od 15 do 18 let	123	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		ZP	124	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		jednorázově	125	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
		opakovaně	126	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8
Oznamovatel	matka	127	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	otec	128	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	dítě samo	129	0	2	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	
	sourozenec	130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	jiný příbuzný	131	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	cizí osoba	132	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	zdrav. zařízení	133	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	škola	134	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	police	135	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	NNO	136	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	anonym	137	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
jiný	138	0	3	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0		
Socialní prostředí dítěte	úplná rodina	139	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	
	neúplná rodina bez matky	140	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	neúplná rodina bez otce	141	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	doplňná rodina o matku	142	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	doplňná rodina o otce	143	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	nahradní rodina	144	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	ústavní péče	145	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Přípatá opatření	poradenství - ambulantně	146	0	2	1	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	
	uložením dohledu	147	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	umístění dítěte v širší rodině	148	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	umístění dítěte do azylového centra	149	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	umístění dítěte do ÚV	150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	umístění dítěte do NRP	151	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Dopad na dítě	hospitalizace	152	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	
	tělesné poškození	153	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	postr. stresová porucha	154	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
	umrtí	155	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

XI.A. Pokračování oddílu - Týrané a zneužívané děti									
		Číslo řádku	Počet dětí					Celkem	
			Tělesné týrání	Psychické týrání	Sexuální zneužívání	Dětská pornografie	Dětská prostituce		
a		b	1	2	3	4	5	6	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	1	1	0	0	0	2	
	otec	157	1	0	1	0	0	2	
	oba rodiče	158	1	0	0	0	0	1	
	partner matky	159	0	0	0	0	0	0	
	partnerka otce	160	0	0	0	0	0	0	
	sourozenec	161	0	0	0	0	0	0	
	prarodič	162	0	0	0	0	0	0	
	jiný příbuzný	163	0	0	0	0	0	0	
	jiná osoba	164	0	0	4	0	0	4	
	nevlastní sourozenec	165	0	0	0	0	0	0	
jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166	0	0	0	0	0	0		
Postih zneužívající nebo týrající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	0	1	0	0	0	1	
	podnět na zahájení TS	168	0	8	0	0	0	8	
	z toho	zahájeno TS	169	0	8	0	0	0	8
		odloženo TS	170	0	0	0	0	0	0
	odsouzení	171	0	0	0	0	0	0	

Statistický výkaz rok 2006 - Týrané a zneužívané děti

		Číslo řádku	Počet dětí										celkem		
			tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		chlapci	dívky	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky			
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
Nahlášeno případů	do 1 roku	119		1									0	1	
	od 1 roku do 3 let	120	1	1									1	1	
	od 3 do 6 let	121	2										2	0	
	od 6 do 15 let	122	2					1					2	1	
	od 15 do 18 let	123		1									0	1	
	ZP	124												0	0
	jednorázově	125	5	3				1					5	4	
	opakované	126											0	0	
Oznamovatel	matka	127											0	0	
	otec	128											0	0	
	dítě samo	129											0	0	
	sourozence	130		1									0	1	
	jiný příbuzný	131											0	0	
	cizí osoba	132	2	1									2	1	
	zdrav. zařízení	133		1									0	1	
	škola	134											0	0	
	policie	135	3					1					3	1	
	NNO	136											0	0	
	anonym	137											0	0	
jiný	138											0	0		
Sociální prostředí dítěte	úplná rodina	139	1	1									1	1	
	neúplná rodina bez matky	140	1										1	0	
	neúplná rodina bez otce	141	3	2				1					3	3	
	doplňná rodina o matku	142											0	0	
	doplňná rodina o otce	143											0	0	
	náhradní rodina	144											0	0	
ústavní péče	145											0	0		
Přijata opatření	poradenství - ambulantně	146		1				1					0	2	
	uložení dohledu	147											0	0	
	umístění dítěte v širší rodině	148											0	0	
	umístění dítěte do azylového centra	149											0	0	
	umístění dítěte do ÚV	150											0	0	
umístění dítěte do NRP	151											0	0		
Dopad na dítě	hospitalizace	152		1									0	1	
	tělesné poškození	153											0	0	
	posttr. stresová porucha	154											0	0	
	úmrtí	155											0	0	

3.A. Pokračování oddílu - Týrané a zneužívané děti								
a	Číslo řádku	Počet dětí					Celkem	
		Tělesné týrání	Psychické týrání	Sexuální zneužívání	Dětská pornografie	Dětská prostituce		
	b	1	2	3	4	5	6	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	5				5	
	otec	157	2				2	
	oba rodiče	158	1				1	
	partner matky	159						
	partnerka otce	160						
	sourozenec	161						
	prarodič	162						
	jiný příbuzný	163						
	jiná osoba	164			1		1	
	nevlastní sourozenec	165						
jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166							
Postih zneužívající nebo týrající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	2				2	
	podnět na zahájení TS	168	2		1		3	
	z toho	zahájeno TS	169	1		1		2
		odloženo TS	170	1		1		2
	odsouzení	171			2		2	

Statistický výkaz rok 2007- Týrané a zneužívané děti

XIA. Týrané a zneužívané děti

		Číslo řádku	Počet dětí										celkem	
			tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		chlapci	dívky
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky		
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Nahlášeno případů	do 1 roku	119											0	0
	od 1 roku do 3 let	120											0	0
	od 3 do 6 let	121											0	0
	od 6 do 15 let	122				2		8					0	10
	od 15 do 18 let	123											0	0
	ZP	124											0	0
	jednorázově	125						5					0	5
	opakovaně	126				2		1					0	3
	nezjištěno	126a							2				0	2
Oznamovatel	matka	127							2				0	2
	otec	128											0	0
	dítě samo	129				1		1					0	2
	sourozence	130											0	0
	jiný příbuzný	131											0	0
	cizí osoba	132											0	0
	zdrav. zařízení	133											0	0
	škola	134				1							0	1
	policej	135						5					0	5
	NNO	136											0	0
anonym	137											0	0	
jiný	138											0	0	
Sociální prostředí dítěte	úplná rodina	139				2		3					0	5
	neúplná rodina bez matky	140											0	0
	neúplná rodina bez otce	141						1					0	1
	doplňná rodina o matku	142						1					0	1
	doplňná rodina o otce	143						3					0	3
	náhradní rodina	144											0	0
	ústavní péče	145											0	0
Přijata opatření	poradenství - ambulantně	146				2		7					0	9
	uložení dohledu	147											0	0
	umístění dítěte v širší rodině	148						1					0	1
	umístění dítěte do azylového centra	149											0	0
	umístění dítěte do UV	150											0	0
	umístění dítěte do NRP	151											0	0
Dopad na dítě	hospitalizace	152											0	0
	tělesné poškození	153											0	0
	posttr. stresová porucha	154											0	0
	úmrtí	155											0	0
	těhotenství	155a												0

XI.A. Pokračování oddílu - Týrané a zneužívané děti

		Číslo řádku	Počet dětí					celkem	
			tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce		
a		b	1	2	3	4	5	6	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156		1				1	
	otec	157		1	2			3	
	oba rodiče	158						0	
	partner matky	159						0	
	partnerka otce	160						0	
	sourozenec	161			1			1	
	prarodič	162						0	
	jiný příbuzný	163						0	
	jiná osoba	164			5			5	
	nevlastní sourozenec	165						0	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166						0	
nezjištěno	166a						0		
Postih zneužívající nebo týrající osoby	sankce v přestupk. řízení	167						0	
	podnět na zahájení TS	168			1			1	
	z toho	zahájeno TS	169			4			4
		odloženo TS	170						0
	odsouzení	171						0	

Statistický výkaz rok 2008 Týrané a zneužívané děti

		Číslo řádku	Počet dětí											
			tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		celkem	
			chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	dívky
a		b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Nahlášeno případů	do 1 roku	119											0	0
	od 1 roku do 3 let	120											0	0
	od 3 do 6 let	121			1								1	0
	od 6 do 15 let	122	2	1				3					2	4
	od 15 do 18 let	123	2	1									2	1
	CELKEM	123a	4	2	1			3					5	5
	z toho ZP	124											0	0
	z toho jednorázově	125		2									0	2
	z toho opakovaně	126	4		1			3					5	3
z toho nezjištěno	126a											0	0	
Oznamovatel	matka	127											0	0
	otec	128		1									0	1
	dítě samo	129											0	0
	sourozence	130											0	0
	jiný příbuzný	131											0	0
	cizí osoba	132			1								1	0
	zdrav. zařízení	133											0	0
	škola	134	3	1				3					3	4
	policie	135											0	0
	NNO	136											0	0
anonym	137											0	0	
jiný	138	1										1	0	
Sociální prostředí dítěte	úplná rodina	139	3	2				3					3	5
	neúplná rodina bez matky	140											0	0
	neúplná rodina bez otce	141											0	0
	doplňková rodina o matku	142			1								1	0
	doplňková rodina o otce	143	1										1	0
	náhradní rodina	144											0	0
	ústavní péče	145											0	0
Přijata opatření	poradenství - ambulantně	146	3	2									3	2
	uložení dohledu	147	1										1	0
	umístění dítěte v širší rodině	148			1								1	0
	umístění dítěte do azylového centra	149											0	0
	umístění dítěte do ÚV	150											0	0
	umístění dítěte do NRP	151											0	0
Dopad na dítě	hospitalizace	152											0	0
	tělesné poškození	153	3	2									3	2
	postř. stresová porucha	154											0	0
	úmrtí	155											0	0
těhotenství	155a											0	0	

KL A Pokračování oddílu - Týrané a zneužívané děti

		Číslo řádku	Počet dětí					celkem	
			tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce		
a		b	1	2	3	4	5	6	
.neužívající ebo týrající soba	matka	156	1					1	
	otec	157	4					4	
	oba rodiče	158		1				1	
	partner matky	159	1					1	
	partnerka otce	160						0	
	sourozenec	161						0	
	prarodič	162						0	
	jiný příbuzný	163						0	
	jiná osoba	164						0	
	nevlastní sourozenec	165						0	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166			3			3	
nezjištěno	166a						0		
ostih neužívající ebo týrající soby	sankce v přestupk. řízení	167	4					4	
	podnět na zahájení TS	168		1				1	
	z toho	zahájeno TS	169		1				1
		odloženo TS	170						0
	odsouzení	171	1					1	

Statistický výkaz rok 2009- Týrané a zneužívané děti

XLA Týrané, zneužívané a zanedbávané děti

a	b	Počet dětí														
		tělesné týrání		psychické týrání		sexuální zneužívání		dětská pornografie		dětská prostituce		zanedbávání dětí		celkem		
		chlapani	divky	chlapani	divky	chlapani	divky	chlapani	divky	chlapani	divky	chlapani	divky	chlapani	divky	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Nahlášeno případů	do 1 roku	119													0	0
	od 1 roku do 3 let	120										1			1	0
	od 3 do 6 let	121						1					2		0	3
	od 6 do 15 let	122	1			1		1				29	9		30	11
	od 15 do 18 let	123	1	1			3	1				3			7	2
	CELKEM	123a	2	1		1	3	3				33	11		38	16
	z ř. 123a zdravotně postižených	124													0	0
	z ř. 123a															
jednorázové	125	1	1				1							1	2	
opakované	126	1				3						32	11	36	11	
nezjištěno	126a				1		2					1		1	3	
Oznamovatel	matka	127													0	0
	otec	128													0	0
	dítě samo	129													0	0
	sourozencec	130													0	0
	jiny příbuzný	131													0	0
	cizí osoba	132													0	0
	zdrav. zařízení	133													0	0
	škola	134	1	1								26	8		27	9
	police	135	1					3				1			2	3
	NNO	136													0	0
anonym	137				1									0	1	
jiny	138					3					6	3		9	3	
Sociální prostředí dítěte	úplná rodina	139		1				2				10	3		10	6
	neúplná rodina bez matky	140	1									4	1		5	1
	neúplná rodina bez otce	141	1				3	1				17	4		21	5
	doplňená rodina o matku	142				1									0	1
	doplňená rodina o otce	143						2				2	2		2	2
	náhradní rodina	144											1		0	1
ústavní péče	145													0	0	
Přijata opatření	poradenství - ambulantně	146	2			1	3	2							5	3
	uložení dohledu	147													0	0
	umístění dítěte v širší rodině	148													0	0
	umístění dítěte do ZDVOP nebo jiného zařízení	149						1							0	1
	umístění dítěte do ÚV	150										4	2		4	2
umístění dítěte do NRP	151													0	0	
Dopad na dítě	hospitalizace	152										1			1	0
	tělesné poškození	153											1		0	1
	posttr. stresová porucha	154													0	0
	úmrtí	155													0	0
těhotenství	155a													0	0	

XI.A Pokračování oddílu - Týrané, zneužívané a zanedbávané děti

		Číslo řádku	Počet dětí						celkem	
			tělesné týrání	psychické týrání	sexuální zneužívání	dětská pornografie	dětská prostituce	zanedbávání dětí		
a		b	1	2	3	4	5	6	7	
Zneužívající nebo týrající osoba	matka	156	1					14	15	
	otec	157	2					7	9	
	oba rodiče	158						20	20	
	partner matky	159							0	
	partnerka otce	160		1					1	
	sourozenec	161							0	
	prarodič	162						1	1	
	jiný příbuzný	163							0	
	jiná osoba	164			5			1	6	
	nevlastní sourozenec	165							0	
	jiná zodpovědná osoba (učitel, vychovatel)	166							0	
	nezjištěno	166a			1			1	2	
Postup zneužívající, týrající nebo zanedbávající osoby	sankce v přestupk. řízení	167	1					5	6	
	podnět na zahájení TS	168						24	24	
	z toho	zahájeno TS	169			1			14	15
		zastaveno TS	169a						1	1
		odloženo TS	170	2		1				3
	odsouzení	171			3				3	

Počet zaměstnanců na OSPOD 2005

(počet je uváděn spolu s pracovníky oddělení sociální prevence)

XII. Stav zaměstnanců na OSPOD k 31.12.

		Číslo řádku	Celkem	Kurátoři pro mládež	
				v rámci OSPOD	mimo OSPOD
a		b	1	2	3
Vzdělání zaměstnanců	základní	177	0	0	0
	SS sociálně právní	178	6	0	1
	jiné střední	178a	1	0	0
	vyšší odborně-sociálně právní	179	0	0	1
	jiné vyšší odborné	179a	0	0	0
	vysokoškolské	180	1	0	2
	vysokoškolské-sociálně právní	180a	0	0	0
	počet zaměstnanců celkem	181	8	0	4
	z toho kumulovaná místa	181a	0	x	x

Počet zaměstnanců na OSPOD 2006

(počet je uváděn spolu s pracovníky oddělení sociální prevence)

XII. Stav zaměstnanců na OSPOD k 31.12.

		Číslo řádku	Celkem	Kurátoři pro mládež	
				v rámci OSPOD	mimo OSPOD
a		b	1	2	3
Vzdělání zaměstnanců	základní	177			
	SS sociálně právní	178	7,5		1,5
	jiné střední	178a	1		
	vyšší odborně-sociálně právní	179			
	jiné vyšší odborné	179a			
	vysokoškolské	180	1,5		0,5
	vysokoškolské-sociálně právní	180a	2		2
	počet zaměstnanců celkem	181	12		4
	z toho kumulovaná místa	181a	2	x	x

Počet zaměstnanců na OSPOD 2007

(počet je uváděn spolu s pracovníky oddělení sociální prevence)

XII. Stav zaměstnanců orgánu sociálně-právní ochrany dětí k 31. 12.

a		Číslo řádku	Celkem	Kurátoři pro mládež	
				v rámci OSPOD	mimo OSPOD
		b	l	2	3
Vzdělání zaměstnanců	základní	177			
	SS sociálně právní	178	6		2
	jiné střední	178a	3		1
	vyšší odborně-sociálně právní	179	1		
	jiné vyšší odborné	179a			
	vysokoškolské	180	1		1
	vysokoškolské-sociálně právní	180a	3		1
Počet zaměstnanců celkem		181	14	0	5
z toho kumulovaná místa		181a	2	x	x

Počet zaměstnanců na OSPOD 2008

(počet je uváděn spolu s pracovníky oddělení sociální prevence)

XII. Počet zaměstnanců orgánu sociálně-právní ochrany dětí k 31. 12.

a		Číslo řádku	Celkem	z toho kurátoři pro mládež	
				v rámci OSPOD	mimo OSPOD
		b	l	2	3
Vzdělání zaměstnanců	základní	177	0	0	0
	SS sociálně právní	178	6	0	2
	jiné střední	178a	2	0	0
	vyšší odborné - sociálně-právní	179	0	0	0
	jiné vyšší odborné	179a	0	0	0
	vysokoškolské	180	0	0	0
	vysokoškolské - sociálně-právní	180a	4	0	4
Počet zaměstnanců celkem		181	15	0	6
z toho kumulovaná místa		181a	2	x	x

Počet zaměstnanců na OSPOD 2009

(počet je uváděn spolu s pracovníky oddělení sociální prevence)

XII. Počet zaměstnanců orgánu sociálně-právní ochrany dětí k 31. 12.

a	Číslo řádku	Celkem	z toho kurátoři pro mládež	
			v rámci OSPOD	mimo OSPOD
	b	1	2	3
Vzdělání zaměstnanců	základní	177	0	0
	SS sociálně právní	178	6	3
	jiné střední	178a	3	1
	vyšší odborně-sociálně právní	179	1	0
	jiné vyšší odborné	179a	0	0
	vysokoškolské	180	1	0
	vysokoškolské-sociálně právní	180a	4	0
Počet zaměstnanců celkem	181	15	0	6
z toho kumulovaná místa	181a	2	x	x

5. Prevence syndromu CAN

Nejlepším opatřením k ochraně dítěte před jakýmkoliv násilím je prevence. Prevence ubližování dětem by měla být součástí systému na ochranu dítěte v každé společnosti. Cílem je zabránit tomu, aby se zabránilo traumatizaci dítěte. "

5.1 Primární prevence

Sociální pracovnice OSPOD Prostějov již od roku 2005 provádějí světové přednášky v základních školách, pokud je o to škola požádá. Většinou se jedná o přednášky pro žáky 6. – 9. tříd. Cílem je vysvětlit dětem, co znamená týrané, zanedbávané a zneužívané dítě a dosáhnout toho, aby se děti nebály o problému hovořit a vyhledat pomoc. Dětinou seznamovány s posláním našeho OSPOD, je jim vysvětleno, kde toto oddělení sídlí a jsou poučeny o tom, že mohou vyhledat pomoc i bez vědomí dospělé osoby. Jsou vedeny k tomu, aby si vybraly osobu, které věří a která jim pomůže. Obsahem osvětových přednášek je předání kontaktů a telefonních čísel na naše oddělení. Je pravdou, že velkou úlohu nyní již sehrává škola, která si vychovává odborníky z oblasti prevence, kteří se na problémy dětí zaměřují.

5.3 Sekundární prevence

Ve středu pozornosti sociální pracovnice OSPOD jsou rodiny, kde již došlo k oznámení o podezření na nepatřičné chování vůči dítěti. Zde je základem časté navštěvování rodiny, spolupráce se školou, s učiteli, dětskými lékaři a pedopsychology. Rodině je zprostředkováváno i odborné poradenství.

Závěr :

V této práci jsem poukázala na náročnost profese sociálního pracovníka, charakterizovala jsem jeho osobnost a nároky, které jsou na něj kladené. Jmenovala jsem nejvýznamnější zákony, jimiž jsou práva dětí chráněna. V praktické části práce jsem si jako cíl vytýčila seznámení s oddělením sociálně právní ochrany dětí Městského úřadu Prostějov a uvedla statistické údaje, které uvádějí počet spisů, počet pracovníků i počet sledovaných případů na OSPOD Prostějov. Cílem bylo prokázat, že OSPOD využívá svých kompetencí v případě prevence syndromu CAN.

Příloha č. 2 představuje pomůcku, kterou má každá pracovnice OSPOD k dispozici a lze ji použít tam, kde existuje podezření, že dítě bylo vystaveno nepatřičnému chování ze strany dospělé osoby a bojí se např. o této události promluvit nahlas.⁴³

Příloha č. 3 představuje místnost na PČR Prostějov pro nezletilé svědky a oběti domácího násilí, kterou jsem pro potřebu této práce vyfotila s laskavým svolením zástupce vedoucího odboru obecné kriminality.

⁴³ Komunikativní pomůcka v sociální oblasti, kolektiv autorů, vyd. Opava, Modrý slon

Seznam použité literatury a jiných odborných pramenů

BŮŽEK, A., MICHALÍK, J. Informatorium (nejen) o právech dítěte.

1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2000, 170 s.

ISBN 80 – 244 – 0054 – 5.

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. Psychologický slovník.

1. vyd. Praha: Portál, 2000, 776 s. ISBN 80 – 7178 – 303 – X

KLIMEŠ, L. Slovník cizích slov.

5. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1995, 855 s.

publikace nakladatelství č. 2-54-13/5b, ISBN neuvedeno.

KOLEKTIV AUTORU : Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém

1.vyd. Praha: IREAS o.p.s., 2007, 236 s. ISBN 978-80-86684-47-58

KOPŘIVA, K. O. Lidský vztah jako součást profese.

3. vyd. Praha: Portál, 1999, 147 s., ISBN 80 – 7178 – 318-8

MATOUŠEK, O. a kol. Metody řízení sociální práce.

1. vyd. Praha: Portál, 2003, 384 s. ISBN 80 – 7178 – 548-2.

MATOUŠEK, O. a kol. Sociální práce v praxi.

1. vyd. Praha: Portál, 2005, 384 s. ISBN 80 – 7367 – 002-X.

PREKOPOVÁ, J. Jak být dobrým rodičem

1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2001, 84 s. ISBN 80-247-9063-7.

PÖTHER, P. Dítě v ohrožení.

2. vyd. Praha: nakl. G+G, 1999, 186 s. ISBN 80 – 86103-21-8.

ÚLEHLA, I. Umění pomáhat

3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 128 s.

ISBN 80-86429-36-9

VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese.

2. vyd. Praha: Portál, 2000, 444 s. ISBN 80 – 7178 – 496 – 6.

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., MAUSSOVÁ, Z.H. Sexuální zneužívání, 1. díl.

1. vyd. Univerzita Karlova v Praze: 1999, 82 s. ISBN 80 – 7184 – 479 – 9.

VANÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., MAUSSOVÁ, Z.H. Sexuální zneužívání 2. díl

1. vyd. Univerzita Karlova v Praze: 1999, ISBN 80 – 7184 – 878 – 6.

Použité právní předpisy :

Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte

Zákon 108/2006 Sb. O sociálních službách

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších právních předpisů

Zákon č. 359/99 Sb o sociálně právní ochraně dětí ve znění pozdějších právních předpisů

Použité časopisy a periodika :

Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí, sborník z konference EAST-Westm, Praha, 1996

1. vyd. MPSV, Praha : 1997, 222 s., ISBN 80-85529-31-9

Studijní materiál o problematice domácího násilí pro pracovníce a pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí'

MPSV, Praha : 2006, ISBN 80 – 86878-50-3

PŘÍLOHY

ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1. Etické zásady

- 1.1. Sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin a jednotlivců tak, jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte. Dále se řídí zákony tohoto státu, které se od těchto kodexů odvíjejí.
- 1.2. Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.
- 1.3. Sociální pracovník respektuje právo každého jedince na seberealizaci v takové míře, aby současně nedocházelo k omezení stejného práva druhých osob.
- 1.4. Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružení občanů svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji a při řešení konfliktů jednotlivců se společností a jejich následků.
- 1.5. Sociální pracovník musí dávat přednost profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby, které poskytuje, musí být na nejvyšší odborné úrovni.

2. Pravidla etického chování sociálního pracovníka

2.1. Ve vztahu ke klientovi

- 2.1.1.** Sociální pracovník vede své klienty k vědomí vlastní odpovědnosti.
- 2.1.2.** Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.
- 2.1.3.** Sociální pracovník pomáhá stejným úsilím a bez jakékoliv diskriminace všem klientům.
- 2.1.4.** Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být klientovi poskytnuty a informuje ho o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci o klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby, které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu (zejména nezletilé děti) nebo tehdy, když jsou ohroženy další osoby. V případech správního řízení umožňuje účastníkům tohoto řízení nahlížet do spisů, které se tohoto řízení týkají.
- 2.1.5.** Sociální pracovník dbá, aby klienti obdrželi všechny služby a dávky sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnáni, ale i ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Pomáhá řešit i jiné problémy klienta týkající se dalších sfér jeho života.
- 2.1.6.** Sociální pracovník hledá možnosti jak zapojit klienty do procesu řešení jejich problémů.

2.2. Ve vztahu ke svému zaměstnavateli

2.2.1. Sociální pracovník odpovědně plní své povinnosti vyplývající ze závazku ke svému zaměstnavateli.

2.2.2. V zaměstnavatelské organizaci spolupůsobí při vytváření takových podmínek, které umožní sociálním pracovníkům v ní zaměstnaným přijmout a uplatňovat závazky vyplývající z tohoto kodexu.

2.2.3. Snaží se ovlivňovat sociální politiku, pracovní postupy a jejich praktické uplatňování ve své zaměstnavatelské organizaci s ohledem na co nejvyšší úroveň služeb poskytovaných klientům.

2.3. Ve vztahu ke svým kolegům

2.3.1. Sociální pracovník respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vyhledává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytovaných sociálních služeb.

2.3.2. Respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů a ostatních odborných a dobrovolných pracovníků. Kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě vhodným způsobem.

2.4. Ve vztahu ke svému povolání a odbornosti

2.4.1. Sociální pracovník dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání.

- 2.4.2.** Neustále se snaží o udržení a zvýšení odborné úrovně sociální práce a uplatňování nových přístupů a metod.
- 2.4.3.** Působí na to, aby odbornou sociální práci prováděl vždy kvalifikovaný pracovník s odpovídajícím vzděláním.
- 2.4.4.** Je zodpovědný za své soustavné celoživotní vzdělávání a výcvik, což je základ pro udržení stanovené úrovně odborné práce a schopnosti řešit etické problémy.
- 2.4.5.** Pro svůj odborný růst využívá znalosti a dovednosti svých kolegů a jiných odborníků, naopak své znalosti a dovednosti rozšiřuje v celé oblasti sociální práce.

2.5. Ve vztahu ke společnosti

- 2.5.1.** Sociální pracovník má právo i povinnost upozorňovat širokou veřejnost a příslušné orgány na případy porušování zákonů a oprávněných zájmů občanů.
- 2.5.2.** Zasazuje se o zlepšení sociálních podmínek a zvyšování sociální spravedlnosti tím, že podněcuje změny v zákonech, v politice státu i v politice mezinárodní.
- 2.5.3.** Upozorňuje na možnost spravedlivějšího rozdělení společenských zdrojů a potřebu zajistit přístup k těmto zdrojům těm, kteří to potřebují.
- 2.5.4.** Působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny lidi, a to se zvláštním zřetelem ke znevýhodněným a postiženým jedincům a skupinám.
- 2.5.5.** Sociální pracovník působí na zlepšení podmínek, které zvyšují vážnost a úctu ke kulturám, které vytvořilo lidstvo.

Etické problémové okruhy

Tyto problémové okruhy by měly být rozpracovány v rozšířeném kodexu, který by byl zaměřen na specifika sociální práce v různých oblastech.

Sociální práce s jednotlivcem, rodinami, skupinami, komunitami a organizacemi vytváří pro sociálního pracovníka situace, ve kterých musí nejen eticky hodnotit, vybírat možnosti, ale i eticky rozhodovat. Sociální pracovník eticky uvažuje při sociálním šetření, sběru informací, jednáních a při své profesionální činnosti o použití metod sociální práce, o sociálně technických opatřeních a administrativně správních postupech z hlediska účelu, účinnosti a důsledků na klientův život.

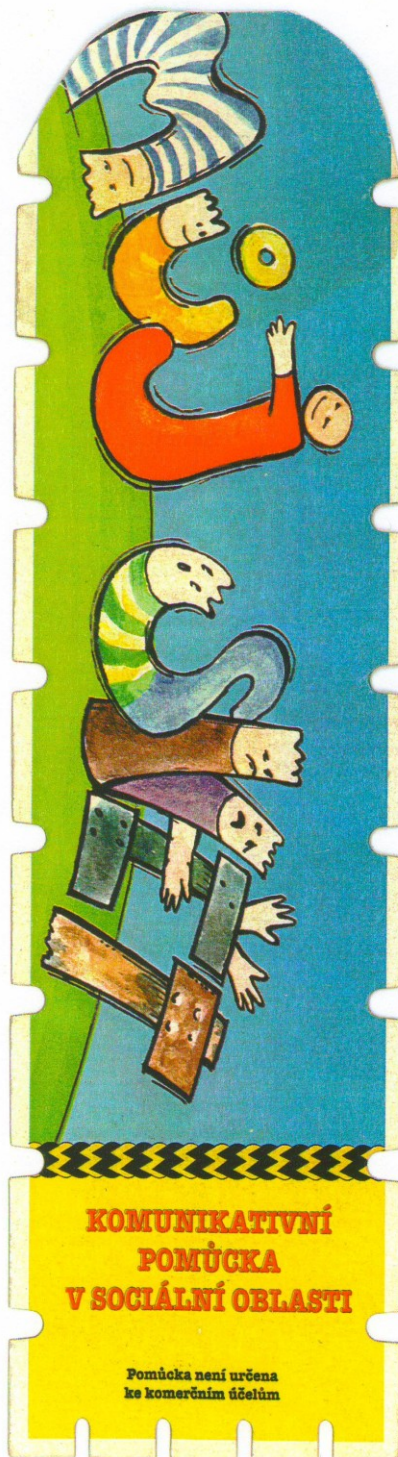
A. Základní etické problémy jsou

- kdy vstupovat či zasahovat do života občana a jeho rodiny, skupiny či obce (např. z hlediska prevence či sociální terapie společensky nežádoucí situace),
- kterým sociálním případům dát přednost a věnovat čas na dlouhodobé sociálně výchovné působení,
- kolik pomoci a péče poskytnout, aby stimulovaly klienta ke změně postojů a k odpovědnému jednání a nevedly k jejich zneužití,
- kdy přestat se sociální terapií a poskytováním služeb a dávek sociální pomoci.

B. Další problémové okruhy,

které se občas vyskytují a vyžadují etické hodnocení a rozhodování vyplývají z následujících situací, kdy loajalita sociálního pracovníka s klientem se dostane do střetu zájmů

- při konfliktu zájmu samotného sociálního pracovníka se zájmem klienta,

bez klies, kontaktu

bez pohliet, styku

pohlavní styk

pornografie

prostituce

„Jak je mi ubližováno?“ /syndrom CAN - sexuální zneužívání/ - 26 -

lilnouvání

osoblivání

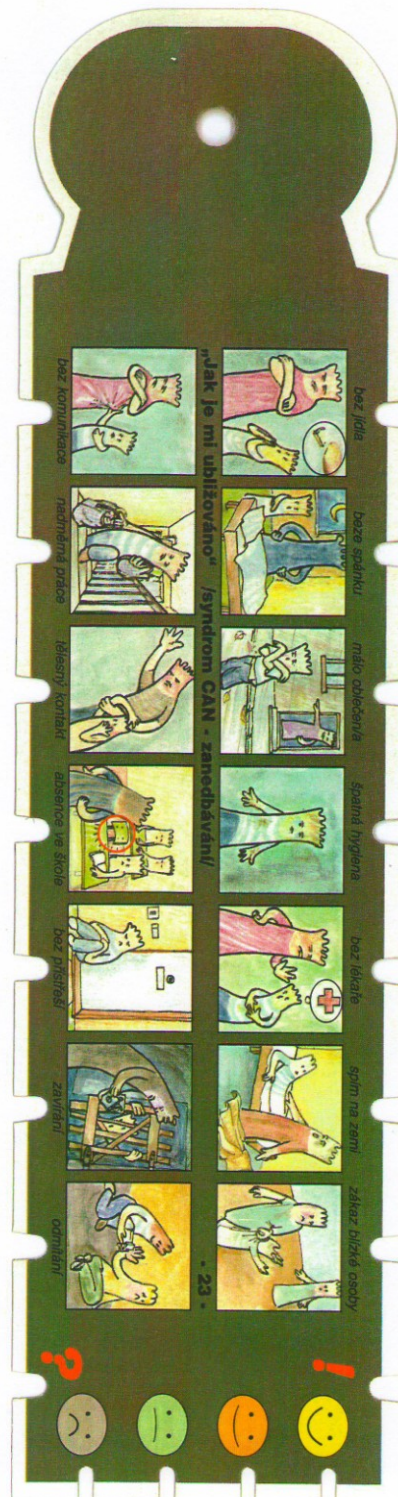
svědění

uklídání

fotoğrafivání

?

!

bez téles. kontaktu

bez pohľadu slyku

poľavniť slyk

pornografie

prostitute

„Jak je mi ubližované“ /syndrom CAN - sexuál. zneužívani/

26

filmováni

osahávaní

svlekaní

ukávaní

fotografováni

?

!

☹

☺

☺

☺

Ukázka místnosti na odd. PČR, která je určena pro výslech nezletilých svědků, obětí trestných činů či tam, kde toto podezření existuje.

